

О.О. Портнова: мат. навчально-наукової конференції «Інтеграція української медичної освіти в європейський та американський медичний простір». – Тернопіль. № 15–16 травня 2006 року. – С. 173–174.

2. Малахів В.П. Організація контролю самостійної роботи студентів при переході до європейської системи навчання / В.П. Малахів, В.С. Ситніков: мат. Міжнародної конференції «Перспективи вищої освіти: роль між університетських консорціумів». – Миколаїв. – 2004. – С. 46–48.

3. Організація самостійної роботи студентів на випускній кафедрі ДонДМУ з розділу «Дитяча кардіоревматологія» / С. В. Прохолов, Л. Л. Челпан, І. М. Островський [із співав.] // Медична освіта. – 2006. – №1. – С. 37–38.

4. Медична освіта у світі та в Україні / Ю. В. Поляченко, В. Г. Педерей, О. П. Волосовець, [та інші.] – К., Книга плюс, 2005 – 383 с.

5. Скакун М.П. Підготовка і введення основ доказової медицини в навчальний процес медичних вищих навчальних закладів освіти / М. П. Скакун: Зб.: Доказова медицина у спектрі наукової медичної інформації та інноваційної політики: матеріали науково-практичної конференції–семінару. 12–13 травня 2005 року. Тернопіль: Укрмедкнига, 2005. – С. 53–55.

6. Вища освіта України і Болонський процес / М. Ф. Степко, Я. Я. Боллобаш [та ін.] Навчальний посібник / За ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль, Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.

Одержано 21.12.2009 року.

УДК 371.322+612.017.1+616-056.3

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕННІ КЛІНІЧНОЇ ІМУНОЛОГІЇ ТА АЛЕРГОЛОГІЇ

Є.М.Нейко, Н.Р.Матковська, В.Я.Камінський, П.Р.Герич, В.Ю.Вишиванюк, І.О.Костицька, О.М.Сухолитка, Д.Б.Соломчак

Івано-Франківський національний медичний університет

ОРГАНИЗАЦИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ПРИ ИЗУЧЕНИИ КЛИНИЧЕСКОЙ ИМУНОЛОГИИ И АЛЛЕРГОЛОГИИ

Е.М.Нейко, Н.Р.Матковская, В.Я.Каминский, П.Р.Герич, В.Ю.Вишиванюк, И.А.Костицкая, О.М.Сухолитка, Д.Б.Соломчак

Івано-Франківський національний медичний університет

ORGANIZATION OF STUDENTS' INDEPENDENT WORK IN THE PROCESS OF STUDY OF CLINICAL IMMUNOLOGY AND ALLERGOLOGY

Ye.M.Neyko, N.R.Matkovska, V.Ya.Kaminsky, P.R.Gerych, V.Yu.Vyshyvanjuk, I.O.Kostitska, O.M.Suholytka, D.B.Solomchak

Ivano-Frankivsk National Medical University

Резюме. В статті розглядаються методи організації самостійної роботи студентів при вивченні курсу клінічної імунології та алергології. Надаються поради щодо організації аудиторної та позааудиторної самостійної, індивідуальної та науково-дослідницької роботи студентів. Доводиться роль цих форм навчання у формуванні самостійності як риси характеру, бажанні подальшого самоудосконалення та безперервного самостійного навчання лікаря-спеціаліста для підвищення своєї кваліфікації.

Ключові слова: самостійна робота студентів, індивідуальна робота, імунологія та алергологія.

Резюме. В статье показаны методы организации самостоятельной работы студентов при изучении курса клинической иммунологии и аллергологии. Даются советы относительно организации аудиторной и внеаудиторной самостоятельной, индивидуальной и научно-исследовательской работы студентов. Доказывается роль этих форм учебы в формировании самостоятельности как черты характера, желании последующего самосовершенствования и непрерывной самостоятельной учебы врача-специалиста для повышения своей квалификации.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, индивидуальная работа, иммунология и аллергология.

Summary. In the article the methods of organization of independent work of students at the study of discipline of clinical immunology and allergology were showed. Advices in relation to organization of independent work on the practical lessons, at home, individual and science works of students are given. There is a role of independent work of student in forming of independence as character traits, subsequent study for an increase of the medical qualifications.

Key words: independent work of students, individual work, immunology and allergology.

Основна мета вищої освіти полягає у формуванні творчої особистості спеціаліста, здатного до саморозвитку, самоосвіти, інноваційної діяльності, що володіє власним стилем мислення та оригінальним підходом до вирішення поставлених завдань, що, очевидно, неможливо лише шляхом передавання знань в готовому вигляді від викладача до студента. Необхідно перетворити студента з пасивного споживача знань в активного їх творця, що здатний сформулювати проблему, проаналізувати шляхи її вирішення, знайти оптимальний результат та довести його правдивість. Реформа вищої освіти, що відбувається на теренах сьогодення, пов'язана за своєю суттю з переходом від парадигми навчання до парадигми освіти. Самостійна робота студентів є не лише важливою формою навчального процесу, а й повинна стати його основою [1,3].

Реформування вищої освіти у контексті Болонського процесу вимагає активного впровадження нових навчальних технологій в процес підготовки висококваліфікованих фахівців. Провідними формами організації навчальної роботи багато років були лекція, практичне заняття та самостійна позааудиторна робота студентів. Проте, у процесі реформи самостійна робота студентів поступово стає основною формою організації навчального процесу. Це передбачає орієнтацію на активні методи опанування знаннями, розвиток творчих здібностей студентів, перехід від потокового до індивідуалізованого навчання із урахуванням потреб та можливостей особистості. Йдеться не лише про збільшення кількості годин самостійної роботи. Підвищення значущості самостійної роботи студентів означає принциповий перегляд організації навчально-виховного процесу в вузі, що повинен бути побудований так, щоб розвивати вміння навчатися, формувати в студента здатність до саморозвитку, творчому застосуванню отриманих знань, засобів адаптації до професійної діяльності в сучасному світі [1,2].

Процес отримання, структурування і закріплення знань все більшою мірою стає залежним від інтенсивності самоосвітньої діяльності студентів. Такий акцент в навчальній діяльності не лише потребує від студента якісної підготовки до дисципліни, але й поступово готує його до майбутньої професії. Виконуючи об'єм запланованої з дисципліни самостійної роботи, студент може широко використовувати ресурси бібліотеки, які представлені навчальною, навчально-методичною, науково-популярною та популярною літературою у вигляді книг і електронних носіїв. Широко використовуються студентами можливості системи Інтернет, де студент отримує додатковий матеріал до практичного заняття, для підготовки коротких повідомлень, рефератів, виконання наукової роботи [4].

Самостійна робота студентів – це засіб активного, цілеспрямованого здобування студентом нових для нього знань та вмінь без безпосередньої участі в даному процесі викладача. Самостійна робота студентів поділяється на індивідуальну та групову навчальну діяльність, яка може виконуватися аудиторно і позааудиторно. Аудиторна робота з дисципліни виконується під час проведення навчальних занять під керівництвом викладача, що відповідає навчальним цілям. Позааудиторна самостійна робота проводиться студентом згідно з календарно-тематичного плану без безпосередньої участі викладача. Для ефективного виконання поставлених завдань студента необхідно забезпечити його методичними матеріалами, в яких вказані конкретні цілі та методи їх виконання. Робота повинна супроводжуватися постійним контролем, оцінкою результатів та засобами, які заохочують студента до якісного її виконання [1, 3].

Самостійна робота реалізується: 1) безпосередньо в процесі аудиторних занять – на лекціях, практичних та семінарських заняттях, при виконанні лабораторних робіт; 2) в контакт з викладачем поза розкладом – на консультаціях щодо навчальної програми, під час ліквідації заборгованостей, при виконанні індивідуальних завдань та ін.; 3) в бібліотеці, вдома, в гуртожитку, на кафедрі при виконанні студентом навчальних та творчих завдань. Межі між вищезгаданими видами робіт досить нечіткі, а самі види самостійної роботи перетинаються.

Вирішальна роль в організації самостійної роботи студентів належить викладачеві, який повинен працювати не зі студентом “взагалі”, а з конкретною особою, з її сильними і слабкими сторонами, індивідуальними здібностями і схильностями. Завдання викладача – побачити і розвинути кращі якості студента як майбутнього фахівця високої кваліфікації.

На кафедрі внутрішньої медицини №1 з курсом клінічної імунології та алергології ІФНМУ самостійна та індивідуальна робота студентів розроблені згідно з типовою програмою МОЗ України. Поточну навчальну діяльність студентів контролюють на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей. Рекомендовані до застосування такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: тестовий контроль (машинний та безмашинний), розв'язування ситуаційних задач, контроль практичних навичок, зокрема – уміння правильно проводити курацію хворого, призначати та трактувати результати лабораторного та інструментального обстеження, обґрунтовувати діагноз на підставі аналізу клінічних та допоміжних методів обстеження. Підготовка студентів включає й опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять, а також індивідуальна самостійна робота за бажанням студента.

Кінцевими цілями дисципліни є визначення характеру і принципів лікування імунологічних порушень у хворих з різною патологією, формування диспансерних груп, груп ризику, проведення імунопрофілактики, виявлення клінічних, гематологічних та імунологічних ознак імунних порушень у хворих з гострою, рецидивуючою та хронічною патологією, встановлення попереднього клінічного діагнозу, вміння класифікувати симптоми та синдроми імунологічних порушень, проведення диференційної діагностики спадкових та набутих імунних порушень при різній патології на підставі імунологічного анамнезу, аналізу генеалогічного дерева, даних клінічного та лабораторного обстеження хворого, складання плану обстеження хворого, аналіз отриманих даних досліджень з урахуванням імунологічних процесів, віку хворого, стану здоров'я, пори року.

Оскільки курс імунології та алергології є клінічною дисципліною, то однією з найважливіших частин навчального процесу є робота студентів у відділенні біля ліжка хворого. Вірогідно, найсильнішим мотивуючим фактором є підготовка до подальшої професійної діяльності. Тому на практичних заняттях студенти мають змогу самостійно збирати анамнез, проводити обстеження хворих із патологією імунної системи та алергійними захворюваннями, встановлювати попередній діагноз. На основі отриманих результатів вони оцінюють імунологічний та алергологічний статус хворих та складають план лікування. У таких хворих, особливо з ознаками вторинних імунодефіцитних станів, поєднані порушення як з боку основного захворювання, так і з боку імунної системи, що погіршує лікувально-діагностичну тактику.

Необхідно відзначити, що прояви порушення імунологічної ланки є надзвичайно багатограничними та частіше перебігають на тлі патології інших систем організму та у поєднанні

з ними, тому для диференціальної діагностики використовуються знання студентів із суміжних дисциплін, серед яких частіше фармакологія, патологічна фізіологія, мікробіологія, хірургія, внутрішня медицина, хірургія, нервові хвороби, педіатрія, онкологія, генетика, акушерство і гінекологія та ін., що вимагає клінічного мислення і широкого розуміння проблеми пацієнта.

Для проведення позааудиторної роботи розроблений матеріал, який не входить до аудиторних занять. Контроль її виконання проводиться під час підсумкового модульного контролю. Для допомоги в опрацюванні даного матеріалу організовані консультативні заняття з викладачами кафедри.

У контексті кредитно-модульної системи однією із складових навчального процесу клінічної імунології та алергології є індивідуальна робота студентів, яка не є обов'язковою і виконується за бажанням студента. При успішному її виконанні йому надається можливість заробити додаткові бали та підвищити їх загальну суму з дисципліни. Умови рейтингу створюють умови до конкурентності, що є сильним мотиваційним фактором самоствердження студента. До плану індивідуальної роботи ми внесли активну участь в студентському гуртку з проведенням наукової роботи, написанням наукової статті та виступ на студентській конференції, конкурсі наукових робіт, опрацювання монографії або проблемної статті з наукового журналу із доповіддю на занятті. Даний вид роботи вимагає додаткової затрати часу та зусиль, і в основному виконується тими студентами, які хочуть в подальшому займатися науковою діяльністю або працювати лікарями-імунологами та алергологами. Від традиційних написань рефератів та конспектів на задані теми ми вирішили відмовитися, тому що з усе ширшим доступом студентів до інтернету, даний вид роботи перестав бути творчим, а швидше технічним. Частіше студенти копіюють готові реферати та, неопрацювавши їх, здають викладачам [2, 5].

Однією з організаційних форм самостійної роботи з курсу клінічної імунології та алергології є тестові завдання, які на сьогодні займають особливе місце серед засобів контролю та самоконтролю знань, умінь і навичок. Безумовними перевагами тестування знань є: високий ступінь його об'єктивності, можливість систематичного проведення на всіх етапах навчання з повним охопленням усіх розділів навчальної програми, умов для поєднання «традиційної» і комп'ютерної форм контролю, індивідуалізація контролю роботи кожного студента. Тестування дозволяє економити час викладача, значною мірою звільняє його від рутинної роботи і дозволяє більшою мірою зосередитися на творчій частині викладання, володіє високим ступенем диференціації сту-

дентів за рівнем знань та умінь і дуже ефективний при реалізації рейтингових систем, дає можливість значною мірою індивідуалізувати процес навчання шляхом підбору індивідуальних завдань для практичних занять, індивідуальної і самостійної роботи, дозволяє прогнозувати темпи і результативність навчання кожного студента.

Отже, грамотно організована самостійна робота дозволяє не тільки ефективно проводити практичні заняття, а й формувати стійкий інтерес студентів до предмету, який вивчається, виробляти намагання і вміння самостійно здобувати знання. Даний вид роботи вчить майбутнього лікаря-спеціаліста самостійно приймати рішення в реальній ситуації, брати на себе відповідальність за нього, відстоювати свою думку. Мистецтво ж викладача полягає в тому, щоб залучити студента не тільки до самостійної роботи відповідно до певних завдань і під його контролем, а й за власним бажанням самоосвіти та самовдосконалення. Метою організації самостійної роботи є навчити студента обдумано і самостійно опрацьовувати спочатку навчальний матеріал, а потім і наукову інформацію, закласти основи самоорганізації та самовиховання для того, щоб в подальшому, впродовж всього життя, безперервно підвищувати свою кваліфікацію.

Література

1. Ковалевский И. Организация самостоятельной работы студента // Магнитогорск: Высшее образование в России. – 2000. – №1 – С. 114-115.
2. Липовська В.В. Взгляд студента на кредитно-рейтингово-модульную систему: збірник наукових праць за матеріали VII Міжнародної науково-методичної конференції [«Сучасний український університет: теорія і практика впровадження інноваційних технологій»] (Суми, 22 – 24 квітня 2008 р., Т II) / В.В. Липовська, Ф.Д. Глігуї. – Ін-т інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, Сумський державний університет, 2008. – С. 46.
3. Неико Є.М. Організація самостійної роботи студентів / Неико Є.М., Скробач Н.В., Соломчак Д.Б. – Івано-Франківськ: Галицький лікарський вісник, 2003. – № 1, С. 115-116.
4. Нечаева Т.А. Роль самостоятельной работы в современном учебном процессе / Нечаева Т.А. – Таганрог: Известия Таганрогского государственного радиотехнического университета, 2006. – №2. – С. 135-140.
5. Остафійчук С.О. Організація самостійної роботи студентів при вивченні акушерства та гінекології / Остафійчук С.О., Генік Н.І., Дрінь Т.М. – Івано-Франківськ: Архів клінічної медицини, 2005. – С.20-22.

Одержано 06.04.2010 року.